

Vladimír DOSTÁL:

ANTONÍN ŠVEHLA

Profil československého státníka

Je to dokumentované vyličení života a veřejné činnosti československého státníka, který vybudoval mocné agrární politické hnutí, jež narušilo období v Evropě, s ním se stal nejvlivnějším budovatelem demokratického státu spolu s prezidentem Masarykem.

Obsah knihy: V kapitolách:

1. ZALOŽENÍ AGRÁRNÍ STRANY v českém království.

Vyličení krizových poměrů v českém zemědělství koncem devatenáctého století, jež vedly k politické ochraně zemědělského stavu.

2. BUDOVÁNÍ AGRÁRNÍ STRANY.

Vyličení organizačního, hospodářského a politicky výchovného úsilí pracovníků strany se Švehlou v čele, aby strana získala do svých řad co nejvíce členů a vybudovala tak širokou základnu ve voličstvu, početní úspěch strany v prvních volbách v Rakousku po uzákonění všeobecného, rovného, rovného a tajného hlasovacího práva v rakouské říši.

3. ROZMACH STRANY:

Úsilí Švehly a všech organizačních složek strany, aby se strana stala stranou celého venkova, nejen rolníků, ale všech obyvatelů venkova, aby se stala stranou masovou v období socialistického hnutí, její další volební úspěch v druhých volbách do říšské rady ve Vídni v roce 1911.

4. ŠVEHLA NA ZEMSKÉM ČESKÉM SNĚMU:

Švehla přes svoji popularitu nikdy nepřijal kandidaturu do vídeňské říšské rady se stanoviskem, že české zájmy se mají hájit především v Praze, na zemském sněmu. Byl předsedou všech českých poslanců. V tomto odpovědném postavení usiloval o dohodu s německými poslanci k reorganizaci kuriového sněmu na reprezentaci celého národa podle všeobecného hlasovacího práva, o dohodu v otázkách jazykových a správních a neméně o dohodu k záchraně zemských financí. Neuspěl pro obstrukci německých poslanců.

5. ŘEPAŘSKÝ BOJ:

Švehlův zápas o vymanění pěstitelů řepy cukrové, důležité plodiny v národním hospodářství Rakouska, z útlaku kartelu cukrovarů, který potlačoval dodavatelskou cenu rolníků. Vítězný výsledek boje získal Švehlovi úctu a politickou oddanost venkovského lidu.

6. V TÁBOŘE OPORTUNISMU:

V prvních třech letech války, od roku 1914 do 1917, v době vojenské katastrofy, Švehla se soustřeďují všechny složky národa k ochraně národních zájmů proti hospodářské a politické persekuci. Švehla podněcuje a kóordinuje snahy ke slučování občanských stran a sleduje jejich dohodu se socialistickým táborem k jednotnému postupu na říšské radě. K tomu cíli byl založen - převážně Švehlovým úsilím, první Národní výbor v Praze a Svaz českých poslanců ve Vídni. Švehla byl duší Národního výboru a vlivným určovatelem činnosti Svazu ve Vídni. To je válečné období, kdy český politický tábor taktisuje nevěda, jak dopadne válka, zda Rakousko-Uherská říše bude federací národních států po válce či dojde k osamostatnění rakouských národů po prohře Ústředních mocností. Švehlovo smýšlení je v souzvuku s národními aspiracemi, avšak v politické činnosti vycházel z reality, že ~~XXXXXXXXXXXXXX~~ v obou politických útvarech měli v té době lidé s orientací rakouskou a jen postupně se tábor protirakouský rozšiřoval.

7. OTEVŘENĚ PROTI RAKOUSKU:

Po úmrtí císaře Františka Josefa a po vstupu Ameriky do války Švehla očekává prohru Rakouska na frontách. V uvolněném ovzduší a za pokusů císaře Karla o separátní mír nastupuje otevřený boj proti monarchii a stává se uznávaným šéfem generálního štábu českého odboje proti Rakousku. ^{včlenění} ~~včlenění~~ Slovenska do samostatného státu je proklamováno na říšské radě především Švehlovým stylisací prohlášení Svazu českých poslanců. Vlivem své osobnosti sjednocuje postupně všechny složky politického života do radikálního rozchodu s rakouskou říší.

8. NÁRODNÍ VÝBOR 1918:

Jeho snahy vrcholí v založení nového Národního výboru v červenci 1918. Tato ~~XXXXXXXXXX~~ vrcholná, representativní organizace celého národa byla Švehlovým dílem; jeho nadstranickým úsilím byl vytvořen politický orgán, který provedl rozchod s ~~XXXXXXXXXX~~ minulostí a uvedl národ do samostatného státu, byl jeho první vládou. Švehla uvedl v život Hospodářské rady, které se pod jeho vedením staraly o zmíznění zásobovací nouze, když národ byl vyčerpán válečnými obětmi.

9. 28.ŘÍJEN 1918:

V ten byl vyhlášen samostatný československý stát, proveden státní převrat pod vedením Národního výboru. Švehlova a Kašínova příprava rozchodu s monarchií byla tak domyšlená a cílevědomá, že převrat se odehrál bez krveprolití. Švehla jménem Národního výboru převzal moc nad veřejnou správou v úřadě císařského místodržitele a od Zemské správní komise.

10. V MINISTERSTVU VNITRA:

V první vládě čsl. státu Švehla se přímo posadil do nejvyššího úřadu pro organisování vnitřní správy nového státu, protože více než jiným důvěřoval sobě v budování demokratického zřízení po pádu monarchie, v době poválečného neklidu a nouze. Po odjezdu předsedy vlády Dr. Kranáře na mírovou konferenci padla všechna odpovědnost za nový stát na jeho bedra, když se stal úřadujícím místopředsedou vlády. Řídil politický život v dětských letech republiky s moudrostí znalce domácích poměrů, které byly obětí poválečnou těžkostí. S evolučním Národním shromážděním, které bylo vytvořeno podle jeho klíče z Národního výboru a s autoritou presidenta Masaryka vedl mladý stát úskalím sociálního radikalismu krajní levice. S hlubokým psychologickým přiklonem pro mentalitu doby řešil ve svém úřadě srážky mezi revolučním davem a občanským táborem. Po pádu Kranářovy vlády nepřijal úřad premiéra, jak jej žádal prezident Masaryk. Se svou stranou podporoval první československé sociální zákonodárství, aby se odmocňovala revolučnost dělnictva a tím se dělnictvo a zaměstnancké vrstvy získávaly pro nový stát.

V instrukcích pro podřízené úřady dával směrnicí nositelům veřejné správy, která byla převzata z Rakouska, a tak byla zajištěna její plynulost, jak vychovávat občanstvo k demokracii, ale také jak vládnout demokraticky k zachování klidu nutného pro upevnění a rozvoj nového státu. Taktický postup ministra vnitra proti revolučnímu chování krajní levice vyvolal kritiku z politické pravice, avšak Švehla odcházel po dvou letech z úřadu ministra vnitra jako zkušený ředitel domácí politické dílny a s autoritou rovnající se prezidentově.

11. RUDOZELENÁ KOALICE:

Po obecních volbách 1919, které ozřejmily převahu socialistického smýšlení v národě, Švehla se svou stranou vstoupil do vládní koalice se socialisty, kteří odmítly účast ostatních hlavních stran. Tato koalice, ke které přistoupil klub slovenských poslanců, představovala ojedinělý zjev v celé Evropě seskupení dvou politických táborů zcela protichůdných v ideologii a hospodářské politice. Švehla vstoupil do takové vlády, aby se předešlo zatlačení socialistů do opozice a tak se předešlo výbušnosti levého, marxistického křídla u sociálních demokratů. Spojenectvím se socialisty, které byla označena jako rudozeleňá koalice, Švehla odmítl sociální radikalismus, aby národ nebyl uveden do revolučního zmatku. Tím také přejal vládní odpovědnost státotvorné činnosti u sociální demokracie, aby vláda měla schopnost vládnout navzdory blížícímu se vnějším nepokojům ve hlavní vládní straně. Revoluční národní shromáždění mělo většinu nesocialistickou a bylo tak kolbištěm nekvalitních stran. V takové situaci rudozeleňá vládní koalice dokázala uzákonit mnohé dělnické požadavky, aniž by otevřela dveře socialisaci a znárodnování, které by přivedly zmatek v celém národním hospodářství v době, kdy bylo třeba klidu k budování základů mladého státu.

12. SPOLUTVŮRBA ÚSTAVY:

Parlamentní dohoda o československé ústavě byla nad pochyby dílem Švehlovým. Dokázal ve vyčerpávajících jednáních překlenout ideologické, stranické i osobní rozpory a dořídil, že ústava státu a volební řády byly dílem nejen dočasné vládní koalice, ale že vyjadřovala představy všech složek národa a jeho politických táborů, jak spravovat demokratický stát i při případných přesunech v politickém smýšlení národa. Nebyl přijat většinový systém volební, na který naléhala socialistický tábor, ale bylo uzákoněno poměrné zastoupení v zákonodárných sborech, které byly z ústavy těžištěm moci a vláda byla jím odpovědná. Na žádost ústavního výboru právě Švehla dohodl s prezidentem Masarykem rozsah a povahu presidentských ^{pravomocí} v ústavě. Podle této ústavy byl demokratický stát spravován a podle ní se vládlo po celou dobu trvání republiky a nikdy nebyl podán návrh na její změnu, ani od Němců, kteří nebyli při tvoření ústavy. Ústava byla rámcem pro moderní demokracii se všemi atributy občanských svobod.

13. PARLAMENTNÍ REFORMA:

Likvidace velkého rozekrového majetku a poválečný hlad po půdě se staly v demokratickém státě politickou otázkou revolučního významu. Švehla a jeho strana vynaložila všechny síly, aby otázka rozdělení konfiskované půdy byla řešena

v zájmu tradičního soukromého zemědělství nikoliv sestátněním a združstevněním. Švehla byl ideovým i organizačním vůdcem čsl. pozemkové reformy.

Z problému, jak naložit s konfiskovanou půdou se stala stěžejní podmínka vnitřního vývoje mladého státu: půjde cestou revolučního socialismu anebo cestou občanské demokracie. Švehla podstoupil se svou stranou organizované úsilí odtrhnout malého či velkého venkově, zájemce o půdu, od kolektivisující levice a přidělem půdy získat její do řad vlastníků, kteří budou záštitou státu a jeho demokratického zřízení. Tento zápas, jak v parlamentě tak na zemědělském venkově vyhrál Švehla, především s pomocí místních organizací bezzemků a maloročníků, které jeho strana založila a tak podchytil malozemědělský řivel do řad stoupenců přidělu konfiskované půdy do soukromého vlastnictví. Ve Švehlově pojetí a provedení pozemkové reformy se reforma stala součástí národní revoluce proti cizí šlechtě ve znění ^{posílení} národních a středních zemědělských vrstev přidělením nebo rozšířením pozemkové majetku, znamenala porážku všech ~~XXXXXXXXXXXX~~ snah po socialisaci či sestátnění zabrané půdy. V přidělu půdy z reformy dal stát malému člověku sebevědomí majitele a tak zakládá jeho věrnost demokratické republice. Čsl. pozemková reforma tak odvrátila socialistické hrubí na venkově, demokraticky vlastnictví půdy a nemovitosti, otřásla soukromým vlastnictvím v kapitalistickém úsilí, toto vlastnictví v politickém umu Švehlově posílila a upevnila.

14. PO VOLBÁCH 1920:

První čsl. volby podle nové ústavy byly ve znění střetnutí dvou ideologicky protichůdných směrů, socialistického a občanského; přinesly vítězství socialistického tábora, nikoliv však parlamentní většinu. Švehlův podnět k obnovení všeobecní volebního práva, při němž byly učiněny první pokusy o afs-kání Němců, byl odmítnut z voleb sebedělními socialisty. Švehla se pokusil opět obnovit spolupráci s lidovými socialisty; zatlačení socialistů do opozice pokládal za otevření cesty k občanské válce, když uvnitř sociální demokracie se vytvořila krajní levice proti vstupu strany do vlády a rostla do rozchodu s vedením strany jako komunistická strana. Nová vláda byla pokračováním rudozelené koalice s přibráním ministrů-odborníků. Byla vládou vratkou, neměla spolehlivou většinu ve sněmovně. Němci vstoupili do parlamentu, ale s cílem bojovat proti ústavě a s programem po sebeurčení německé menšiny. V září 1920 se sociálně demokratická strana definitivně rozštěpila, stoupeneci krajně levicového směru v ní založili komunistickou stranu a vyhlásili loyaltitu bolševické internacionále v Moskvě. Odchodem kom. poslanců koalice ztratila většinu a musela

tatury, ale zůstala orgánem demokracie. Pětka vedla tvrdě, také tvrdě bylo saženo kompromisů v ní. Dokázala vnutit státotvorným stranám kázeň, byla národní politickou dílnou doby. V politických dějinách Evropy nemá obdoby. V československých poměrech nastálila koalici, jejímž základem bylo odhodlání pěti stran dohodnout se v zájmu státu a demokracie. Nejsilnějším mužem PĚTKY byl Švehla, který dokázal vytvářet nutnou shodu, a uměl shledovat přednostní zájmy republiky.

16. ŠVEHLOVA PRVNÍ VLÁDA :

Nastoupila 7. října 1922, byla vládou všenárodní koalice, v oposici stáli komunisté, slovenští luďáci, Němci a Maďaři. V oposici stála také hospodářská situace, která byla důsledkem a dědictvím deflační politiky předchozích let. President Masaryk to považoval za neobyčejnou odvahu v takové situaci vytvořit vládu z rozdílně orientovaných politických skupin. Pro Švehlu problematika doby byla jen výzvou k odpovědné správě státu, k odpovědnosti, která vyplývala z jeho charakteru politického a pracovního, vyvéztí stát z tísnivých poměrů a usilovat o prosperitu národního hospodářství. Sestavil vládu schopnou pro těžké poslání, vedl ji programově v houževnatém úsilí vyřešit naléhavosti doby.

Ve státních financích se upládala zásada správného hospodaření, zavedl se pořádek do hospodaření územní samosprávy, dohodl plán pro hospodářský rozvoj všech odvětví výroby a uzákoněna podpora pro družstevní podnikání. Při tom zákonem na ochranu republiky se vláda musela postarat o bezpečnost státu proti klíčícímu fašismu, proti pozůstatkům menšinové iredenty a proti revolučnosti krajné levice a fanatismu jedinců.

Švehlova vláda založila vyrovnané politické údobí, práce vlády měla pronikavé výsledky. Celkové postavení státu se konsolidovalo, zvláště když německé aktivistické strany podporovaly vládu ve sněmovně. Nebylo v té době jiné země ve střední Evropě, která tak schopně a ochotně modernizovala a racionalizovala hospodářský život a systém vlastními prostředky bez zahraniční pomoci. Konsolidace byla posilována sociálním zákonodárstvím, které sice zatížilo výrobu, ale zdravou výrodností se stát dokázal vydělat na sociální náklady. Výsledkem byla vnitřní stabilisace. Švehla se osvědčil jako tvůrce a nadstranický vůdce koalice, vedl ji pevně v protikatolickém boji, rozvířeném v politické levici v létě 1925.

Konsolidační poměrů se měnilo politické smýšlení veřejnosti, což vedlo k vypsání předčasných voleb do sněmoven, přispělo k tomu rovněž rozpor v koalici o celní ochranu zemědělské výroby. Tři roky Švehlovy vlády byly impo-
sančním dílem v konsolidaci a stabilisaci, hospodářské a finanční.

17. DRUHÁ VLÁDA ŠVEHLA A CELNÍ SOJ

V této kapitole se podává přehledná zpráva o zemědělství od počátku dvacátého století.

Poválečná obnova zemědělské výroby byla poměrně rychlá navzdory byrokratickému vázanému hospodářství do roku 1921. V letech 1922-1923 byly však již zemědělské ceny ohrožovány daleko nižší cenovou úrovní na světových trzích. Kromě dovozu byly ceny zharšovány disparitou mezi zemědělskými cenami a průmyslovými výrobky, které zemědělci kupovali ale které požívaly celní ochrany. V této situaci Švehlova strana věděla, že nemůže obětovat domácí zemědělskou výrobu dovozem z laciné ciziny. Parlamentní volby v listopadu 1925 přinesly volební úspěch Švehlově straně, stala se nejsilnější politickou složkou. Na venkově a v národě se projevila důvěra v jeho vedení, strana zakotvila v řadách malozemědělců, kteří byli posílení přídělky z pozemkové reformy. Když socialisté ve volbách ztratili, Švehla při tvoření nové vlády obnovil všennárodní koalici s nimi. Rozpory mezi oběma tábory, socialistickým a národním, byly však tak podstatné, že koalice ztratila svou vnitřní soudržnost, vládní tým se socialisté rozhodli nepodporovat zemědělské celní zákonodárství. Odešli z vlády a koalice ztratila většinu.

Druhá Švehlova vláda byla přechodem k podstatným politickým změnám vyplývajícím z voleb. Ažela krátké trvání. Přesto znamenala výsledky za tři měsíce svého působení. Pokračovala konsolidace státních financí, byl připraven zákon o Sedulové bance, projednán platový zákon pro učňské zaměstnance. 18. března 1926 byly jmenována opětovně úřednická vláda, během jejího působení se postupně tvořila ve směrovně nové koaliční seskupení, při projednávání zákona o celní ochraně a platech duchovenstva, které získalo podpory od německých agrárních a německých křesťanských sdružení. Švehla se vrátil koncem září 1926 do politického života a vytvořil svou třetí vládu.

18. ŠVEHLOVA TŘETÍ VLÁDA:

Švehlův návrat do politického života počátkem září 1926 způsobil vlnu optimismu a seznání k uklidnění veřejného života, rozvířeného v bouřlivých letních zasedáních sněmovny. Jeho třetí vláda byla vládou zkušenou, v níž politických ministrů bylo v ní pět důstojníků. Jejich přítomnost byla zárukou, že vláda bude pracovat cílevědomě na svém programu a pro Švehlu to bylo zvýšení jeho vlivu, když nemohl bojovat se stranickými resortními ministry. Základem koalice byla Švehlova Republikánská strana a lidová strana katolická, k níž se připojily další občanské strany, později

vstoupila do ní i Slovenská strana ľudová a Národní demokracie, která ^{původně} měla výhrady k přítomnosti Němců v koalici. Socialisté a komunisti tvořili opozici.

Zapojením dvou německých stran ~~XXXXXX~~ do vlády byla zahájena nová kapitola v poměru dvou historických národů na půdě státu. Včleněním Němců do vlády Švehla nejen plnil zásady demokratické ústavy, ale ve spolupráci s nimi pěstoval loyaltitu příslušníků národnostních menšin.

Třetí vláda Švehlova si vzala za úkol konsolidovat dále státní finance, pokračovat ve finančním ozdravování a rozvoji národního hospodářství. V tomto konsolidačním úsilí docílila pokles úroků, čímž byla podstatně povzbuzena vnitřní podnikatelská činnost. Stát zastavil další vypůjčování, splácel progresivně staré dluhy v zahraničí i domácí a dokázal mimořádně zvýšit důvěru ke státním papírům. Reforma přímých daní byla významným článkem konsolidační politiky vlády a stala se pro celé národní hospodářství posilujícím nástrojem. V roce 1927 a 1928 průmyslová zaměstnanost dosáhla předválečné úrovně, v některých oborech ji předčila. ~~VXXXXXXXXXX~~ V sociálním programu vláda provedla účelnou novelisaci sociálního pojištění, docílila jeho zlevnění a měla odvahu napravit některé chyby ze socialistického období. Správní reformou odstranila roztržičnost ve veřejné správě v duchu demokratického zřízení. Byla sjednána dohoda s Vatikánem ve formě Modusu Vivendi, čímž byla uzavřena roztržka z roku 1925. Švehla se neuměl šetřit; ~~XX~~ vládní práce byla pro něho denním vzrušením, ale její rozsah a osobní hluboká angažovanost přivodily těžké onemocnění. Upracoval se. Vážná nemoc vyřadila jej z řízení státu a účasti na politickém životě. Přes dočasnou nadějnou rekonvalescenci se do něho již nikdy nevrátil. Resignoval 1. února 1929.

19. ROZVOJ ŠVEHLOVY STRANY PO VÁLCE:

Ihned po státním převratu Švehla rozpůdil organizační ruch a činnost strany pro život v demokratickém státě. Vedl ji ideově k demokratickému smýšlení, potíral negaci vlastní národa z doby válečné a naléhal na svépomoc v zásobování národa v poválečné době nouze.

Strana pravidelně svolávala celostátní sjezdy; první byl v dubnu 1919, kde byl změněn název strany na Republikánskou, aby vyjadřoval státnost a demokratický charakter zemědělského politického hnutí.

Pod Švehlovým vedením strana ~~XXXXXXXXXX~~ usilovala o rozvoj čl. zemědělství a směřovala k podchycení širokých mas na venkově v zápase o ně se sociálními demokraty. Svou organizační schopnost a programové vedení dal

Švehla do úsilí o přemkvou reformu ve smyslu rozparcelování konfiskované půdy do soukromého vlastnictví proti socializačnímu plánu politické levice. K tomu cíli strana založila DOMOVINŮ, organizace bezzemků, domkářů a maloročníků, které se staly mocným nástrojem k rozmnožení řady příslušníků Švehlova hnutí, které přitahoval parcelační program strany. Se stejným zaměřením na malého člověka na venkově strana věnovala pozornost budování družstevního hnutí a lidového peněžnictví, aby se staly hospodářskou posilou pro malé rolníky.

Pod Švehlovým vedením strana překonala snadno dvakrát vnitřní opozici ve hnutí, která nesouhlasila s masovým zaměřením strany a chtěla mít stranu jako ochránce středních a velkých rolníků.

Říšský sjezd v roce 1922, na němž došlo ke spojení slovenského rolnického hnutí s českým v jednotnou celestátní organizaci, a pak sjezd v roce 1925 potvrdily Švehlovo vedení politického hnutí s orientací na malozemské vrstvy. Proto volby v roce 1925 byly úspěšné pro stranu a stala se první, největší stranou ve státě. S takovou mocnou záštitou důvěry v širokých vrstvách národa mohl Švehla vésti vládu státu do politického i hospodářského rozvoje nejdemokratičtějšího státu ve střední Evropě.

20. PRESIDENTSKÁ VOLBA 1927:

Třetí volba ~~masarykovy~~ presidentské republiky v květnu 1927 se konala za zcela jiných okolností a v zcela jiném ovzduší než předešlé dvě volby Masaryka. Mohla proto být předěl v čsl. státním životě a jeho politice. Osobnost Švehlova se stala středem této státní a ústavní záležitosti a Švehlovo rozhodnutí ji vyřešilo.

Změna v rozložení politických sil přesunem doprava ve vítězství občanských stran ve volbách 1925 a vytvoření vlády tak zvané panské koalice v důsledku těchto voleb, přineslo sebevědomí do značné části občanského tábora. Z něho se také vynořila snaha, aby prezident byl volen z občanských řad jako výraz zmožutnění občanského politického smýšlení. Ohniskem orientace proti Masarykovi bylo přesvědčení, že jeho skupina nazývaná HRADEM, ovlivňuje čsl. politiku směrem doleva a je záštitou všech snah socialistických stran a prezident sám zastáncem vývoje nalevo. Tato opozice měla jediného zvolitelného kandidáta a tím byl vůdce koalice Švehla.

Švehla rozhodně odmítl být kandidátem na presidentský úřad vůbec, nejen proti Masarykovi, který pokládal Švehlu za svého nástupce. Švehla nechtěl repre-

sentovat, v jeho charakteru živelného veřejného pracovníka sídlilo sebevědomí bytí ústavním ředitelem národní politické dílny, kde se odehrávala, ba časem to bouřila soutěživost zájmů, cílů a politických představ. V Masarykovi viděl a znal mravní autoritu, kterou uznávala většina národa a také cizina. Taková autorita nesměla být ve Švehlově politické moudrosti zneužívána ve stranickém soupeření.

Během Masarykova pobytu v cizině po dva a půl měsíce před volbou, Švehla v obtížných jednáních vytvořil promasarykovskou většinu. Masaryk byl zvolen třetím čl. presidentem manifestační většinou.

21. MEZINÁRODNÍ AGRÁRNÍ BUREAU:

Švehla, který vybudoval mocné politické hnutí čl. zemědělců a učinil je účastníkem na správě státních záležitostí, sledoval, aby také zemědělci v jiných státech měli zasloužený podíl na vládní moci a měli vliv na osudy svých národů. Vycházel z přesvědčení, že rolnictvo v jiných státech má stejné tužby žít v míru a být spolutvořitelem podmínek pro mírovou shodu mezi národy.

V mezinárodní spolupráci zemědělských politických hnutí viděl posílení mírového soužití v nejistých ~~mezích~~ mezinárodních poměrech své doby. Navazoval styky se zemědělskými stranami v sousedních státech, slovanských z počátku a později v dalších zemích Evropy. Na Švehlův podnět vzniklo v Praze Mezinárodní Agrární Bureau ve snaze poznávat zájmy, způsob práce a cíle zemědělských politických hnutí a povahu agrární politiky v jednotlivých zemích. Orgánem Bureau byl BULLETIN, který se brzy stal encyklopedií současné agrární politiky v Evropě. Z ohlasu Bulletinu vyrostl na podzim 1927 Švehlův návrh na vybudování Mezinárodního Bureau v organizaci členských stran na rozdíl od velkého informačního styku. V jeho návrhu byla domyšlena organizovaná spolupráce zemědělských stran v Evropě nejen pro cíle agrární politiky, ale neméně pro porozumění národních zájmů členských stran. Švehlův podpis na okružním dopise zemědělským stranám evropským k tomu organizačnímu cíli byl jedním z jeho posledních. V roce ¹⁹²⁸ ~~1928~~ byl zvolen předsedou této mezinárodní zemědělské organizace a to již byl těžce nemocen. Jeho odchodem myšlenka mezinárodní spolupráce nezanikla, rozvíjela se až do druhé světové války. V Bureau byl živý intelektuální směr propagující ideu spojených národů střední a východní Evropy do unie federovaných států s 120 miliónech obyvatel.

22. ZÁPAS SE SMRTÍ:

Švehla byl těžce nemocen po tři roky; byly obavy, zda nemoc překoná; pak po dva roky probíhal Švehlova rekonvalescence, od jara 1931 do podzimu 1933, pod jižním sluncem i domácích lázeňských místech. Na jaře obnova zdraví tak pokročila, že mu lékaři dovolili slyk s návštěvníky a s politickými činiteli. Tyto rozhovory přiváděly Švehlu do vzrušení politických debat, které byly pro Švehla ~~XXXXXX~~ rozkoší. V přetlaku myšlenek po letech dlouhého utrpení hovořil o domácích poměrech a hlavně o tom, co se děje v německém sousedství. Vpravdě putovaly k němu přemnohé osobnosti národního života a politického a byly překvapeny, jak je Švehla nabit dynamickou iniciativou, co by se mělo dělat k posílení státu v jeho ohrožené budoucnosti. Švehlovy návštěvníky si zval prezident Masaryk k sobě, aby zvěděl o iniciativě svého státnického přítele.

V těchto rozhovorech zaznamenaných spisovatelem Karlem Čapkem Švehla vyslovil pochybnosti, zda z války vítězná Dohoda bude schopna vyřešit ohrožení demokratického vývoje v Evropě. Švehla viděl budoucnost velmi černě, obával se, že se republika stane obětí zlých otřesů. Bohužel jeho propovědi se splnilo ve válce, jejíž důsledky převršily Švehlovy obavy.

23. ŠVEHLA A MASARYK:

V této kapitole se popisuje rozvoj Švehlovy spolupráce s hlavou státu, od oficiálního vztahu do osobního přátelství. Masaryk v poznání Švehlova rozměru nadstátnického politika a usměřovatele rozporů v politických táborech navrhoval jej za svého nástupce. Masaryk a Švehla byly rozdílné osobnosti, ale sešli se a rozuměli ve společném díle budovat nový stát a zajistit jeho demokratické zřízení. Čsl. republika byly jejich společným dílem.

24. ŠVEHLA A BENEŠ:

Švehla ~~Beneše~~ jako nejvýznamnějšího Masarykova spolupracovníka v zahraničním odboji a jako znalce mezinárodních poměrů respektoval. Později se jeho vztah k zahraničnímu ministrovi vyvíjel v poměr kritický. Z přátelského vztahu k Masarykovi Švehla nevyvozoval důsledky ze svého kritického posuzování Beneše, i když dobře znal povahovou skladbu a metody jeho práce.

Když však se uzdravující Švehla chystal převzít otěže vlády, netajil se rozhodnutím, že Beneš musí odejít z úřadu ministra zahraničí, že utahuje pře národem skutečnou mezinárodní situaci čsl. státu ve snaze nepoškodit pověst ^{dirigujícího} správce zahraničního úřadu.

25. ŠVEHLOVA OSOBNOST:

V závěrečné kapitole je popsána osobnost Švehlova. Jeho organizační a politické nadání, smysl pro reálnou politiku a bystré postřehy pro potřeby národa a státu. Vyhraněná individualita mravní, schopnost vyjednávat a hledat společného jmenovatele v rozporech. Vášnivý strážce demokracie. Poměr Švehly k inteligenci. Švehlův zákon pudy. Smysl pro krásu a umění. Švehlovo sociální cítění.

DODATKY:

Vylíčení Švehlových akcí v den státního převratu.

Výměna dopisů mezi Masarykem a Švehlou před presidenstkou volbou 1927.
/Z literární pozůstalosti Dr. Borovičky, kterému Masaryk svěřil psaní historie svého presidentství/

TGM: Moje presidentství

/Masarykův záznam z Borovičkovy literární pozůstalosti./

TG Masaryk: Moje spolupráce se Švehlou

Karel Engliš: Osobnost Švehlova

Kopie rukopisu spisovatele K. Čapka z rozhovoru se Švehlou.

POZNÁMKY A VYSVĚTLIVKY:

Dokumentující ~~XXXXXXIX~~ text biografie.

JMENNÝ SEZNAM

VYOBRAZENÍ

ze života Švehlova a dokumentující popsané události.